

2020

ЧЕТИРИДЕСЕТ И
ЧЕТВЪРТО
НАРОДНО
СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

КОМИСИЯ ПО
ЕВРОПЕЙСКИТЕ
ВЪПРОСИ И
КОНТРОЛ НА
ЕВРОПЕЙСКИТЕ
ФОНДОВЕ

Доклад

относно постигнатия напредък по програмите, съфинансирани със средствата на Европейския съюз и на страните от Европейското икономическо пространство за програмен период 2014-2020 г. (по данни към 31 декември 2019 г.)

Съдържание

Използвани съкращения	2
Част I	4
1. Увод	4
2. Сравнителен анализ на напредъка във времевия диапазон, съответстващ на предходния програмен период	5
1. Информация от ИСУН за бюджетите, договорените и изплатените средства към 31.12.2021 г. и 31.12.2019 г. по програмите съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР, ЕФМДР и ФЕПНЛ на ЕС	5
3. Сравнителен анализ на текущата ситуация в съответния период спрямо предходната година	7
1) Финансово изпълнение към 31.12.2018 г.	7
2) Финансово изпълнение към 31.12.2019 г.	7
4. Информация за подготовката на следващия програмен период	9
1. За бъдещата „Оперативна програма Транспортна свързаност“:	10
2. За бъдещата „Оперативна програма за околна среда“:	10
3. За бъдещата „Оперативна програма за развитие на регионите“:	11
4. За бъдещата „Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност“	12
5. За бъдещите „Оперативна програма за развитие на човешките ресурси“ и „Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане“	12
6. За бъдещата „Оперативна програма за наука и образование“	13
7. За бъдещата „Оперативна програма електронно управление и техническа помощ“ ...	14
8. За бъдещия „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони“	15
9. За бъдещата „Програма за морско дело и рибарство“	16
10. Програми за трансгранично сътрудничество	16
Част II	18
Препоръки, коментари и допълнения от народни представители	18

Използвани съкращения

ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ИА	Изпълнителна агенция
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
КЕВКЕФ	Комисия по европейските въпроси и контрол на европейските фондове
КФ	Кохезионен фонд
МС	Министерски съвет
НФ	Дирекция „Национален фонд“ към Министерство на финансите
ОПХ	Оперативна програма за храни
ОП	Оперативна програма
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРКБИ	Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“
ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на сектор Рибарство“

ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
ОПТ	Оперативна програма „Транспорт”
ОПТП	Оперативна програма „Техническа помощ”
ОПТТИ	Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПИМСП	Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РМС	Решение на Министерския съвет
СКН	Съвместен комитет за наблюдение
СКФ	Структурните фондове и Кохезионния фонд
ТГС	Трансгранично сътрудничество
УО	Управляващ орган

Част I

1. Увод

Докладът относно постигнатия напредък по програмите, съфинансирани със средствата на Европейския съюз и на страните от Европейското икономическо пространство за програмен период 2014-2020 г. (по данни към 31 декември 2019 г.) на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) е изготвен на основание чл. 7, ал. 4 от Вътрешните правила за организацията и дейността на Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове в 44-то Народно събрание на Република България.

Данните, необходими за изготвянето на доклада, са предоставени от дирекция „Централно координационно звено“ в администрацията на Министерския съвет на Република България, съгласно приложение 1 от Вътрешните правила на комисията. Съдържанието обхваща информация относно: финансовото измерение на програмите; напредъка в изпълнението на програмите; хоризонтални въпроси; основни резултати от извършени одитни ангажименти през 2019 г., подготовка за следващия програмен период и др.

2. Сравнителен анализ на напредъка във времевия диапазон, съответстващ на предходния програмен период

1. Информация от ИСУН за бюджетите, договорените и изплатените средства към 31.12.2012 г. и 31.12.2019 г. по програмите съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ, ЕЗФРСР, ЕФМДР и ФЕПНЛ на ЕС

ПП 2007-2013 г.	Бюджет по програма (лева)			Договорени средства (лева)		Реално изплатени суми (лева)	
	Общо	Финансиране от ЕС	Национално съфинансиране	Общо към 31.12.2012	% на изпълнение	Общо към 31.12.2012	% на изпълнение
ОПТ	3 737 889 390,16	3 177 205 981,05	560 683 409,11	3 636 942 668,13	97,30%	1 718 521 654,06	45,98%
ОПОС	3 210 735 805,46	2 729 125 433,67	481 610 371,80	1 525 078 992,48	47,50%	642 002 377,47	20,00%
ОПРР	3 131 821 211,90	2 662 048 029,82	469 773 182,08	1 266 376 073,77	40,44%	1 100 089 798,97	35,13%
ОПРКБИ	2 273 096 041,11	1 932 131 634,26	340 964 406,85	1 145 111 094,98	50,38%	982 056 262,49	43,20%
ОПТП	106 902 644,09	90 867 245,71	16 035 398,37	52 865 150,91	49,45%	39 322 298,22	36,78%
ОПРЧР	2 374 122 530,87	2 018 004 151,73	356 118 379,14	1 676 952 430,87	70,63%	737 247 933,80	31,05%
ОПАК	340 426 989,75	289 362 942,07	51 064 047,68	191 714 523,29	56,32%	135 052 688,58	39,67%
ОПРСР	208 647 183,58	156 485 387,20	52 161 796,38	160 385 284,84	76,87%	56 665 460,70	27,16%
ПРСР	6 412 720 105,00	5 167 789 072,00	1 244 931 033,00	4 587 387 872,29	71,54%	2 882 081 330,05	44,94%
ОБЩО	21 796 361 901,93	18 223 019 877,51	3 573 342 024,41	14 242 814 091,56	65,34%	8 293 039 804,34	38,05%

ПП 2014-2020 г.	Бюджет на програмата (лева)			Договорени средства (лева)		Реално изплатени средства (лева)	
	Общо	Финансиране от ЕС	Финансиране от НФ	Общо към 31.12.2019	% на изпълнение	Общо към 31.12.2019	% на изпълнение
ОПТТИ	3 691 799 790,72	3 138 029 816,24	553 769 974,48	3 078 510 895,58	83,39%	1 467 296 013,32	39,74%
ОПОС	3 462 564 946,01	2 943 180 196,61	519 384 749,40	3 214 188 325,06	92,83%	935 923 085,49	27,03%
ОПРР	3 018 201 866,00	2 565 471 584,00	452 730 282,00	2 657 958 895,88	88,06%	1 553 542 187,61	51,47%
ОПИК	2 584 169 900,97	2 196 544 412,89	387 625 488,08	2 023 517 481,69	78,30%	1 206 724 720,84	46,70%
ОПНОИР	1 271 383 550,02	1 080 676 013,71	190 707 536,31	1 118 250 337,80	87,96%	500 670 560,14	39,38%
ОПРЧР	2 136 251 557,00	1 835 869 785,00	300 381 772,00	1 854 633 363,33	86,82%	1 215 887 718,21	56,92%
ОПДУ	653 550 173,49	555 517 647,51	98 032 525,98	403 248 454,38	61,70%	180 904 279,63	27,68%
ОПИМСП	199 494 660,00	199 494 660,00	0,00	199 494 660,00	100,00%	199 494 660,00	100,00%
ОПХ	241 177 458,00	205 000 838,00	36 176 620,00	239 720 363,84	99,40%	189 921 516,73	78,75%
ПМДР	222 071 249,13	172 243 341,03	49 827 908,10	143 904 420,11	64,80%	47 080 447,06	21,20%
ПРСР	5 689 202 013,05	4 628 825 042,11	1 060 376 970,94	3 902 522 159,41	68,60%	2 277 729 737,25	40,04%
ОБЩО	23 169 867 164,39	19 520 853 337,10	3 649 013 827,29	18 835 949 357,08	81,30%	9 775 174 926,28	42,19%

В таблиците е представена информация, отразяваща напредъка по програмите, съфинансирани със средства от СКФ за периода 2007-2013 г. към петата година на изпълнение - 31.12.2012 г. и съответно изпълнението към 31.12.2019 г. - същия времеви

диапазон за периода 2014-2020 г. по програмите, съфинансирани със средства от ЕСИФ.

Съпоставяйки пакета от сходни програми като обхват на инвестициите, се вижда, че общият процент на договорените средства през настоящия програмен период (ПП) е с 16 процентни пункта по-висок спрямо същия през предходния ПП. При разплащанията процентите са сравнително близки - 42 % за сегашния период, спрямо 38% за 2007-2013 г.

Темповете на изпълнение са различни при различните програми. През този период ОППОС, ОПИК, ОПРР и ОПРЧР са с много добри темпове на договаряне на средствата спрямо предходния ПП – съответно 93%, 78%, 88%, 87%. ОПТТИ бележи лек спад в договарянето, същото важи и за ПРСР и ПМДР.

Относно разплащанията на първите две места са ОПИМПС и ОПХ, които нямат аналог в предходния ПП като програми. ОПРЧР и ОПРР също бележат по-добър темп на плащанията спрямо аналогичните програми в предходния ПП – 57% за ОПРЧР през настоящия ПП спрямо 31% за предходния и 51% за ОПРР през настоящия ПП спрямо 35% за предходния. Плащанията по ПРСР и ПМДР се движат със сходни темпове спрямо предходния период.

3. Сравнителен анализ на текущата ситуация в съответния период спрямо предходната година

1) Финансово изпълнение към 31.12.2018 г.

Оперативна програма	Бюджет на програмата*	Договорени средства		Реално изплатени суми	
		Общо към 31.12.2018 г.	% на изпълнение	Общо към 31.12.2018 г.	% на изпълнение
ОПТТИ	3 691 799 790.72	3 055 764 546.84	83%	1 060 480 153.44	29%
ОПОС	3 462 564 946.01	1 692 948 024.60	49%	552 324 439.77	16%
ОПРР	3 018 201 866.00	2 514 813 042.10	83%	1 141 251 971.71	38%
ОПИК	2 584 169 900.97	1 902 515 968.54	73%	917 747 222.16	29%
ОПМСП	199 494 660.00	199 464 660.00	100%	199 494 660.00	100%
ОПНОИР	1 271 383 550.00	657 147 884.08	52%	298 846 799.54	24%
ОПРЧР	2 136 251 557.00	1 646 688 073.44	77%	841 170 472.48	39%
ОПДУ	653 550 173.49	325 784 538.74	50%	104 032 645.04	16%
ОПХ (ФЕПНЛ)	241 177 458.00	223 308 356.14	93%	151 768 908.29	63%
ПМДР	222 071 249.13	95 564 504.21	43%	14 506 455.20	7%
ПРСР**	5 969 106 281.23	3 049 613 198.57	51%	1 262 787 920.73	21%
ОБЩО	23 449 771 432.55	15 359 504 981.92	65%	6 392 642 740.07	27%

* Бюджетът е с включен резерв

** За мерки по чл. 9б, т.2 от ЗПЗП

2) Финансово изпълнение към 31.12.2019 г.

Оперативна програма	Бюджет на програмата	Договорени средства		Реално изплатени суми	
		Общо към 31.12.2019 г.	% на изпълнение	Общо към 31.12.2019 г.	% на изпълнение
ОПТТИ	3 691 799 790,72	3 078 510 895,58	83,39%	1 467 296 013,32	39,74%
ОПОС	3 462 564 946,01	3 214 188 325,06	92,83%	935 923 085,49	27,03%
ОПРР	3 018 201 866,00	2 657 958 895,88	88,06%	1 553 542 187,61	51,47%
ОПИК	2 584 169 900,97	2 023 517 481,69	78,30%	1 206 724 720,84	46,70%
ОПНОИР	1 271 383 550,02	1 118 250 337,80	87,96%	500 670 560,14	39,38%
ОПРЧР	2 136 251 557,00	1 854 633 363,33	86,82%	1 215 887 718,21	56,92%
ОПДУ	653 550 173,49	403 248 454,38	61,70%	180 904 279,63	27,68%
ОПМСП	199 494 660,00	199 494 660,00	100,00%	199 494 660,00	100,00%
ПМДР	222 071 249,13	143 904 420,11	64,80%	47 080 447,06	21,20%
ПРСР	5 689 202 013,00	3 917 724 193,00	69%	2 277 702 399,00	40%
ОПХ (ФЕПНЛ)	241 177 458,00	239 720 363,84	99,40%	189 921 516,73	78,75%
ОБЩО	23 169 867 164,34	18 851 151 390,67	81,36%	9 775 147 588,03	42,19%

По отношение на договорените средства за ОПТТИ към края на 2019 г. процента на изпълнение е почти същия като предходния период. При реално изплатените суми се наблюдава увеличение с 10,74 % към 31 декември 2019 г. спрямо предходната година.

При ОПОС ситуацията е по-различна, където се вижда драстично увеличение на процента на договорените средства – от 49 % за 2018 г. на 92,83 % за 2019 г. Процента на изпълнение по ОПОС за 2019 г. е 27,03 %, което е с 11,03 % повече от 2018 г.

Процента на изпълнение на договорените средства за ОПРР за 2019 г. е с 5,06 % повече от предходната година, като реално изплатените суми са 51 % за последната година, което е с 13,47 % повече от 2018 г.

За ОПИК през 2019 г. договорените средства са 78,30 % от бюджета на програмата, като в сравнение за 2018 г. са 73 %. Реално изплатените суми по ОПИК за 2019 г. са с 17,7 % повече от предходната година.

За ОПИМСП договорените средства са на 100 % и за двата разглеждани периоди, като реално изплатените суми също са на 100 % и за 2019 г. и за 2018 г.

Договорените средства по ОПНОИР за 2018 г. са 52 %, като за 2019 г. се наблюдава увеличение на 87,96 %. Реално изплатените суми по ОПНОИР за 2019 г. са 39,38%, като за 2018 г. са 24%.

При ОПРЧР се наблюдава увеличение на договорените средства от 77% за 2018 г. на 86,82% за следващата година. Реално изплатените суми са както следва 39% за 2018 г. и 56,92% за 2019 г.

По отношение на ОПДУ договорените средства за 2018 г. са 50 % от бюджета на програмата, като в сравнение за 2019 г. се констатира увеличение с 61,70%. Реално изплатените суми по ОПДУ за 2018 г. са 16 %, като за 2019 г. нарастват на 27,68%.

За ОПХ договорените средства за 2018 г. са 93 % от бюджета на програмата, като за 2019 г. са 99,40%. Реално изплатените суми за 2018 г. са 63%, като за 2019 г. нарастват на 78,75%.

Процента на изпълнение на договорените средства за ПМДР е 43% за 2018 г., като за 2019 г. нараства на 64,80%. Реално изплатените суми за 2018 г. по ПМДР са само 7%, като за 2019 г. нарастват на 21,20%.

Договорените средства по ПРСР за 2018 г. са 51%, като за 2019 г. се увеличават на 69%. Реално изплатените суми по ПРСР за 2019 г. са 40%, като за 2018 г. са двойно по-малко-21%.

В обобщение договорените средства по всички оперативни програми са на 65 % за 2018 г., като увеличението за 2019 г. е с 16,36 %. Реално изплатените суми по всички оперативни програми за 2018 г. са 27 %, като в сравнение с 2019 г. те са 42,19%, което е повишение с 15,19 %.

4. Информация за подготовката на следващия програмен период

В предоставената на КЕВКЕФ информация, свързана с подготовката на следващия Програмен период 2021-2027 г. се посочва, че на национално ниво тя е започнала още в средата на 2018 г. и протича успоредно с преговорния процес по законодателния пакет на ниво Европейски съюз, за да се намали рискът от късно стартиране на програмите. В периода април – юни 2019 г. са приети няколко решения и постановления на Министерския съвет, с които се извеждат и одобряват: рамковите приоритети за следващия период, индикативният списък с програми и водещи ведомства за разработването им; основните изисквания и етапи за разработване на стратегическите програмни документи; индикативното финансово разпределение по програми; отговорностите по изпълнение на отключващите условия, които определят основните реформи, които трябва да се осъществят, за да се осигури ефективно използване на средствата от ЕС.

Очаква се фокусът на инициативите да бъде върху иновациите, приложната наука, човешките ресурси във всичките им аспекти, подобряването на средата за бизнес – електронно правителство и изграждане на икономическа инфраструктура по територията на страната. Следва да бъдат продължени и инвестициите в традиционната инфраструктура. Сформирани са работните групи за разработване на Споразумението

за партньорство и програмите и са проведени първите заседания, на които заинтересованите страни обсъждат стратегията за инвестиции по сектори за следващия период.

В информацията са посочени предприетите на този етап действия от съответните работни групи, като на кратко най-открояващи се са следните:

1. За бъдещата „Оперативна програма Транспортна свързаност“:

- В тематичната работна група са подготвени и съгласувани критерии за мултикритериален анализ за приоритизация на проектите от стратегическо значение с отчетено въздействие върху околната среда и климата. Предложени са проекти и е предоставена информация от „Метрополитен“ ЕАД, Национална компания „Железопътна инфраструктура“, Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“ и Агенция „Пътна инфраструктура“. Информацията е анализирана от Министерство на транспорта информационните технологии и съобщенията и следва да бъде представена на тематичната работна група. Очаква се инвестициите по програмата бъдат основно по протежение на TEN-T мрежата. Също така е от съществено значение е да се осигури възможност за завършване на приоритетните направления, в които вече се инвестира.

2. За бъдещата „Оперативна програма за околна среда“:

- В информацията се посочва, че за разработването на програмата са взети предвид всички стратегически документи на ниво ЕС и националното законодателство, в резултат на което са идентифицирани приоритетите за финансиране. За програмен период 2021-2027 се планира те да бъдат 5 – „Води“, „Отпадъци“, „Биологично разнообразие“, „Риск и изменение на климата“ и „Въздух“. В сектор „води“ се предвижда финансирането за изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура да продължи на базата на регионалния принцип (една консолидирана територия-един проект). В сектор „биоразнообразие“ индикативните мерки са насочени към подобряване на природозащитното състояние на природни местообитания и видове (вкл. птици),

предмет на опазване в мрежата Натура 2000; мерки, свързани с развитие на мрежата Натура 2000 и мерки за опазване/възстановяване на биологичното разнообразие. По отношение на приоритет 4 „Риск и изменение на климата“ финансирането се очаква да бъде насочено към мерки за превенция и управление на риска от природни бедствия. Акцент на интервенциите ще остане изпълнението на мерки за предотвратяване, защита и реакция при наводнения и процеси, свързани с движение на земни маси (свлачища, срутища, ерозии и др.). Финансирането на мерки по приоритет 5 „Въздух“ се предвижда да бъде насочено към намаляване замърсяването на въздуха от битовото отопление в общините, на национално ниво, както и подкрепа за запазване на достигнатите норми.

3. За бъдещата „Оперативна програма за развитие на регионите“:

- Разработване на Социално-икономически анализ на районите: изготвен е доклад със Социално-икономически анализ на районите в България, който служи за подготовката на новата програма за развитие на регионите и другите оперативни програми. Изпълнение на проекти с Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР) и с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за изготвяне на концептуалните стъпки за новия интегриран териториален подход, който ще бъде в основата на програмния период 2021 – 2027 г. Във фокуса на изпълнявания с МБВР съвместен проект е подобряване на процеса за регионално развитие в България и подкрепа за изграждане на капацитет на регионалните съвети за развитие и тяхното участие в изпълнението на новата програма. Целта на проекта с ОИСР е подкрепа за осъществяването на реформа на регионалното развитие и децентрализацията, както и в укрепването на рамката за многостепенно управление за по-ефективно регионално развитие. Изготвен е законопроект за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие, който е одобрен от МС през декември 2019 г. и е внесен за обсъждане и приемане в Народното събрание. В срок до 6 месеца след обнародване на законопроекта, правилникът за прилагането му ще бъде приведен в съответствие с него. Основните промени в законодателството са насочени към оптимизиране на системата от стратегически документи за регионално развитие и промяна в структурата, състава и функциите на регионалните съвети за развитие.

4. За бъдещата „Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност“:

- В процес на изпълнение е договор с външен изпълнител за извършване на Междинна оценка на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020. Срокът за изпълнение на договора е месец март 2020 г. Представени са за коментари доклади от извършените оценки на ефективността и ефикасността на изпълнението на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г., оценка на промените в нуждите на развитието и оценка на приноса на програмата за постигане целите на Стратегията „Европа 2020“. Предвидено е резултатите да се използват за обосноваване и осигуряване на необходимите емпирични доказателства за идентифицираните приоритети за подкрепа за периода 2021-2027 г. В процес на подготовка е документация за провеждане на обществена поръчка за предоставяне на външна консултантска подкрепа при разработването на Стратегията за приноса на „Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност“ 2021-2027 г. за постигане целите на политиката за икономическо, социално и териториално сближаване. Предвидено е обществената поръчка да стартира до края на месец февруари 2020 г. Стартиран е процесът по осъществяване на координация, демаркация и допълняемост с Управляващите органи на „Оперативна програма за наука и образование“ 2021-2027 г., „Оперативна програма за развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 г., „Оперативна програма за околна среда 2021-2027 г.“ и „Оперативна програма за електронно управление и техническа помощ“ 2021-2027 г.

5. За бъдещите „Оперативна програма за развитие на човешките ресурси“ и „Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане“:

- Сформирана вътрешноевропейска работна група с участие на дирекции в Министерство на труда и социалната политика и второстепенните разпоредители към Министерство на труда и социалната политика за

подпомагане разработването на „Оперативна програма за развитие на човешките ресурси“ и подпомагане работата на тематичната работна група. Проведени са 5 заседания на групата и едно обучение за членовете. Изготвен проект на концепция за обхвата на ОПРЧР 2021-2027 и събрани аналитични текстове от участниците във вътрешноведомствената група. Изготвени са първоначален вариант на текст на „Оперативна програма за развитие на човешките ресурси“ и концепция на „Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане“ с първоначални анализи, дейности и целеви групи на интервенциите. Изпратени са на членовете на тематичната работна група за обсъждане. До края на месец март 2020 г. от страна на Министерството на труда и социалната политика следва да бъде изпратен за преглед проект на „Оперативна програма за развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 към службите на Европейската комисия.

6. За бъдещата „Оперативна програма за наука и образование“:

- Съгласно предоставената информация в периода септември – декември 2019 г. са подготвени и представени на срещи с Европейската комисия информация за организацията по създаване на тематична работна група, предложенията за избор на цели на политиката, за самооценката по изпълнението на критериите за отключващите условия. Проведени са поредица срещи между Министерство на образованието и науката, Изпълнителна агенция Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ и Министерство на икономиката с оглед на координиране и планиране на избора на приоритети и специфични цели по цел на политиката 1 „По-интелигентна Европа“ за новите оперативни програми „Оперативна програма за наука и образование“ и „Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност“. В рамките на обсъжданията по прилагане на интегрирания териториален подход за програмен период 2021-2027 г. са изразени основните виждания на Министерство на образованието и науката относно представения от Министерство на регионалното развитие и благоустройството подход за финансиране на Интегрирани териториални инвестиции, както и предложенията относно структурата и обхвата на „Оперативна програма за развитие на регионите“ 2021-2027 г. във връзка с

подхода за финансиране на образователна инфраструктура от Оперативна програма „Региони в растеж“. През 2019 г. са осъществени и са подготвени редица дейности с фокус както върху настоящата Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г., които ще допринесат и за разработването на новата „Оперативна програма за наука и образование“. Използва се подкрепа от различни инструменти на Европейската комисия и международни организации, като: TAIEX, INTERREG EUROPE, JRC. Подготвено е Споразумение между Министерство на образованието и науката, Изпълнителна агенция Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ и Международната банка за възстановяване и развитие, която да подпомогне подготовката на Стратегическата рамка за образование до 2030 г., както и ще извърши анализ на публичните разходи за наука и иновации и следва да даде насока за новите политики и инвестиции в областта на науката. Също така, банката ще подпомогне и процеса на програмиране на „Оперативна програма за наука и образование“ за периода 2021-2027 г.

7. За бъдещата „Оперативна програма електронно управление и техническа помощ“:

- Сформиран е състав на тематична работна група за „Оперативна програма електронно управление и техническа помощ“, в т.ч. е проведена и процедура за избор на юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност, чиито представители да участват в състава на тематичната работна група. В резултат от процедурата са били включени представители на организациите, работещи в сферата на образованието, науката и културата и на организации, работещи в сферите на подобряване на административното обслужване и др. С цел навременна подготовка на „Оперативна програма електронно управление и техническа помощ“ се провеждат периодични работни срещи с представители на Държавна агенция „Електронно управление“ за уточняване и разработване на конкретните приоритети на „Оперативна програма електронно управление и техническа помощ“.

8. За бъдещия „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони“:

- Стартирало е разработването на SWOT анализ към Стратегическия план в началото на 2019 г. В подготовката на аналитичната част на Стратегическия план е въвличена научната общност в сектора. Изработването на цялостния анализ е разделено на 3 части, съгласно специфичните цели на Общата селскостопанска политика, както следва: „Анализ на състоянието на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост“ - Институт по аграрна икономика към Селскостопанска академия; „Анализ на влиянието на селското стопанство върху състоянието на околната среда и климатичните промени“ - Аграрен университет Пловдив и „Социално-икономически анализ на развитието на селските райони“ – Университет за национално и световно стопанство.
- Трите анализа са в процес на разработване и все още е рано да се оформи окончателна визия за Стратегическия план за развитие на селските райони. Въпреки това, някои от основните приоритети на реформата на Общата селскостопанска политика следва да намерят своето отражение в Стратегическия план по Общата селскостопанска политика на страната. В тази връзка, като водещи приоритети в информацията се посочват следните: иновации, дигитализация и трансфер на знания – липсващата връзка между земеделските стопани и научните среди е основна причина за недостатъчно внедрени иновации в стопанствата, които да се превърнат в основен двигател на производителността и растежа; ще бъде създаден дигитален инструмент (приложение) за управление на хранителните вещества в почвата; обновяване на поколенията в земеделието – неблагоприятната възрастова структура на заетите в сектора е основна пречка за развитието; по отношение на развитието на селските райони – основен приоритет ще бъде справяне с продължаващите процеси на обезлюдяване и териториалния дисбаланс между селски и градски райони; запазване на многофондовото финансиране на подхода WOMP и разширяване на обхвата на неговото прилагане и др.

- Окончателният вариант на интервенциите в рамките на Стратегическия план е предвидено да бъде формулиран до края на юли 2020 г. Като неразделна част от подготовката на Стратегическия план се посочва изготвянето на Стратегическа екологична оценка и Предварителна оценка на Стратегическия план. Приемането на оценките е планирано да бъде не по-късно от август 2020 г. Окончателният Стратегически план на Република България за периода 2021 – 2027 г. следва да бъде изпратен на Европейската комисия до края на декември 2020 г.

9. За бъдещата „Програма за морско дело и рибарство“:

- Проведена е процедура и са избрани изпълнители по обществени поръчки „Изготвяне на анализ на състоянието на сектор Рибарство в България: стопански риболов, аквакултури, преработка на риба и други водни организми, търговия с риба и рибни продукти, тенденции за развитие и перспективи за сектора във връзка с подготовката на оперативната програма, финансирана от Европейския фонд за морско дело и рибарство за програмен период 2021-2027 г.“ и „Разработване на многогодишен национален стратегически план за аквакултурите в България (2021-2027)“. Сключен е договор и с външен консултант във връзка с разработването на Програма за морско дело и рибарство за следващия програмен период. Предстои одобрение състава на тематичната работна група за изготвяне на програмата за период 2021-2027 г.

10. Програми за трансгранично сътрудничество:

- През периода 2021-2027 г. се очаква Република България да продължи своето участие в ИНТЕРРЕГ програмите, отчитайки новите елементи при тяхното управление и изпълнение. Посочва се, че позицията на Министерство на регионалното развитие и благоустройството в процеса на програмирането на програмите за териториално сътрудничество включва: промяна на стратегическия модел на програмите, чрез обвързване на инвестициите с нуждите и приоритетите на регионално ниво и засилване на ефекта от програмите върху икономическото развитие на трансграничните райони;

разширяване на кръга от потенциални бенефициенти, чрез включване на инструмента Фонд за малки проекти, с фокус предимно върху малките и средни предприятия; предефиниране на стратегически проекти със засилен ефект върху териториите.

- Като нов елемент при подготовката на програмите за периода 2021-2027 г. се посочва изработването и разпространяването от Европейската комисия на ориентировъчен документ за всяка програма, който определя основните характеристики на трансграничния регион и очертава възможности и насоки за програмиране на сътрудничеството в съответната територия. Целта на документа е да послужи като основа за дискусия със заинтересованите страни и ЕК, което да улесни подготовката на бъдещите програми.
- Първа е стартирала подготовката на бъдещата програма за ТГС Румъния-България, с провеждането на срещи на високо ниво между двете държави и поредица от регионални срещи със заинтересованите страни от трансграничния район. Подготовката на програмите за сътрудничество със Сърбия, Северна Македония и Турция е стартирало през месец февруари 2019 г. със срещи на високо ниво между Управляващия и Националните органи. По програма Гърция-България процесът на програмиране е стартирал на 19 ноември 2019 г.

Докладът е приет със 7 гласа „за“ на редовно заседание на КЕВКЕФ, проведено на 30 септември 2020 г.

**ДРАГОМИР СТОЙНЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ
ВЪПРОСИ И КОНТРОЛ НА
ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ**

Част II

Препоръки, коментари и допълнения от народни представители

ПРЕПОРЪКИ

**от Петър ПЕТРОВ – зам.-председател на КЕВКЕФ при 44-то НС,
касаещи „Годишния доклад за 2019 г., относно постигнатия напредък по
програмите, съфинансирани със средствата на Европейския съюз и на страните от
Европейското икономическо пространство за програмен период 2014-2020 г.“**

УВОД

Препоръките са изготвени по внесения в КЕВКЕФ от Централното координационно звено (ЦКЗ) към МС проект за „Годишния доклад, относно постигнатия напредък по програмите, съфинансирани със средствата на Европейския съюз и на страните от Европейското икономическо пространство за програмен период 2014-2020 г.“.

Този проект за доклад обхваща периода от 01.01.2019 г. до 31.12.2019 г.

За кратко, по-надолу освен „проект за Годишен доклад“, ще се използват и термините „Годишен доклад“ или само „Доклад“.

Годишният доклад е предпоследен за програмния период 2014-2020. При създадената добра организация в Управляващите органи (УО) на Оперативните програми (ОП), както и на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) са на лице всички изгледи и този програмен период да приключи успешно за Република България.

Препоръките се правят в условията на глобалната пандемия, предизвикана от „Ковид“ 19. Изготвянето на доклада обхваща период преди настъпилата криза. По тази причина препоръките целят да стимулират работата на УО на ОП и УО на ПРСР, а също на онези институции, бизнеси, НПО и граждани, които намират за важно България да успее да усвои всички средства, идващи по линията на евро програмите. Тази е причината препоръките да са на места с по-остър характер.

Трябва да се има предвид, че в условията на пандемична криза е възможно вземането на прибързани решения. Такива могат да бъдат не добре преценено прехвърляне на средства вътре в отделните ОП и ПРСР или изцяло изоставане на приоритети и мерки. По тази причина препоръките ще очертаят по-детайлно някои слабости в хода на изпълнението на ОП и ПРСР през 2019 г. Така ще се заостри вниманието при приемането на управленски решения, които могат да доведат до трайни негативни последици за обществените интереси.

Средствата, постъпващи в нашата страна от ЕС и по споразуменията на Съюза с Швейцария и Норвегия, са с важно значение за развитие на обществено-

икономическите отношения в България. Те са източник на чужди инвестиции и една от причините за стабилното развитие на държавата.

В предоставения в КЕВКЕФ проект за Годишен доклад, се отбелязва липсата на сериозни забележки от страна на Европейските органи за наблюдение и контрол. Това е и най-авторитетната външна оценка за работата на хилядите служители на държавно и общинско равнище през 2019 г., които са заети в дейностите по планиране, реализиране, контрол и отчитане изпълнението на програмите.

До голяма степен добрата работа с еврофондовете се дължи на надградената електронна система ИСУН - 2020. Чрез нея се осигурява нужната прозрачност на процесите при работа с европейските средства. Също така се спестяват административни и времеви ресурси за всички участници. ИСУН – 2020 осигурява бърз достъп на всички заинтересувани до информация и гарантира ефикасен контрол по изпълнение на програмите.

Препоръките по този Годишен доклад са насочени и към бенефициентите на европейски средства и разработчиците на проекти с оглед по-добро взаимодействие с органите на управление, а също за защита на собствените им интереси.

А.) ОБЩ ПОГЛЕД ВЪРХУ ХОДА НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Представеният на КЕВКЕФ Годишен доклад за 2019 г. е по-добре систематизиран в сравнение с минали доклади. Прави впечатление сравнението на изпълнението на програмите за 2019 г. със съответната предпоследна година 2012 на предишния програмен период 2007-2013 г. Това онагледяване дава по-добра представа за настоящия напредък на изпълнение на всяка Оперативна програма и ПРСР. Все пак това сравнение липсва за някои ОП при детайлното им представяне.

Общото сравнение на изпълнението на всички ОП и ПРСР на 6-тата година от началото на програмния период 2014-2020 г. с предишния период, показва по-добър темп на работа респ. на изпълнение в настоящия Годишен доклад за 2019 г.

Още на това място може да се отпрати забележка към начина на общото представяне на изпълнението на всички ОП и ПРСР. Редно е в Годишният доклад да се представи процентно изплатените средства от ЕС по програмите към 31.12.2019 г. Така ще се онагледят делът на окончателно приключилите процедури от взаимоотношенията с европейските институции по ОП и ПРСР, след което е малко вероятно налагането на корекции.

По традиция в препоръките към Годишния доклад ще се отдели особено внимание на най-голямата от всички програми – ПРСР. Изпълнението на програмата е от особен интерес, защото тя е най-сложна и засяга голям брой получатели на евро средства. Неразделна част от тази програма е подходът ЛИДЕР за Водените от общностите местни развития (ВОМР). По тази причина ще отдели специално внимание в препоръките към УО на ОП, които са партньори в многофондовото подпомагане на стратегиите за местно развитие на ВОМР.

През отчетния период окончателно се установи използването на ИСУН-2020 по много от мерките на ПРСР. Подаването и проследяването хода на даден проект придоби особено значение за преодоляването на корупционните практики при работа с европейски фондове.

Б.) ПРЕПОРЪКИ ПО НАПРЕДЪКА В ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОТДЕЛНИТЕ ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ И ПРСР

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ТРАНСПОРТ И ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА” 2014-2020 Г. (ОПТТИ)

В целите на ОПТТИ е записано, че инвестициите по програмата следва да се концентрират основно върху завършване на приоритетните железопътни и пътни направления /включително последващо развитие на метро системата в столицата/ и насърчаване на мултимодалния транспорт – изграждане на интермодални терминали и подобряване на връзките на пристанищата и летищата с пътната и железопътната мрежа.

Чрез успешното изпълнение на ОПТТИ, България би трябвало да свърши своята част от модернизацията на Трансевропейската транспортна мрежа. Така ще се постигне по-добра интеграция на националната ни транспортна мрежа в тази на ЕС, както и подобряване на връзките със съседните страни.

Приоритетна Ос 1 „Развитие на железопътната инфраструктура по „основната“ Трансевропейска транспортна мрежа”.

Изпълнението на ОПТТИ по Ос 1 изостава. Свидетелство за това е, че от заложената задача да се реконструират и модернизират през периода 2014-2020 г. ж.п. линии с дължина 166 км, до 31.12.2019г. изпълнението е 28 км или 16,9% .

В частта на ОС 1 - изпълнение на проекта „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив: ж.п. участък Елин Пелин – Костенец“ се отбелязва почти пълен застой. Процедурите, както и през периода 2007-2013 г. се провеждат тромаво. Едва на шестата година от началото на програмния период, а именно на 04.02.2019 г. се стигна до обявяване класирането на участниците в процедурата за избор на изпълнители на строителството.

В Годишния доклад се казва, че по този проект са сключени следните договори:

- Изготвяне на ПУП, проектиране, изграждане, гаранционно обслужване и сервизна поддръжка на тягова подстанция Казичене и интегриране към SCADA (8,5 млн. лева, без ДДС);
- Контрол, управление, оценка на съответствие, строителен надзор (20,9 млн. лева, без ДДС); Изготвяне на ПУП, проектиране, изграждане, гаранционно обслужване и сервизна поддръжка на тягова подстанция Ихтиман и интегриране към SCADA (9,67 млн. лева, без ДДС);
- Строителство по обособена позиция 1 „Модернизация на жп отсечка Елин Пелин – Вакарел“ (498,8 млн. лева, без ДДС).

Тревожна е констатацията в Годишния доклад, че изборът на изпълнители по обособени позиции 2 и 3 все още не е финализиран.

Още по-страшак е фактът, че общият физически напредък в изпълнението на проекта в края на 2019 г. е под 1%.

Препоръки:

1. Да не се намалява темпото по изпълнението на проекта.
2. Да се поднови искането за префазиране на проекта.
3. Да се насочат усилията към максималното усвояване на средствата.

4. Да се иска съвместно решение с ЕК с оглед средствата да се насочат към обекти с общоевропейско измерение
5. В случай на отпадане на проекта, средствата по него да отидат към други обекти, свързани с националната и европейска инфраструктура.

Приоритетна Ос 3 „Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари и развитие на устойчив градски транспорт”.

В проекта за Годишния доклад, представен на КЕВКЕФ в частта му, касаеща Софийското метро не е посочено от къде ще дойде финансирането на изпълнението на проектите, свързани с него. Няма предвидени финансови средства за доизграждане на метрото.

Препоръка:

Да се включи в Годишния доклад обезпечеността на „Проект за разширение на метрото в София: линия 3, етап I - участък "бул. Владимир Вазов - ЦГЧ - ул. Житница“ и на „Проект за разширение на метрото в гр. София, Линия 3, Етап II - участък „ул. Житница– ж.к. Овча купел – Околовръстен път”.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2014-2020 Г. (ОПОС)

В проекта за Годишен доклад за 2019 г. се отбелязва, че през отчетния период Индикативната годишна работна програма е изменяна само веднъж. Това показва стабилизация в работата в сравнение с 2018 г., когато в отчета бяха записани три изменения на ОПОС .

• **Приоритетна ос 1 - „Води“**

Много удачно решение на УО на ОПОС е включването в списъка с предвидените по приоритетна Ос 1 „Води“ на програмата големи проекти по смисъла на чл. 100 от Регламент (ЕС) № 1303 на проекта за изграждане на ВиК инфраструктура с бенефициент ВиК Бургас.

• **Приоритетна ос 2 - „Отпадъци“**

По тази Ос е положително, отбелязаното в Годишния доклад разширяване обхвата на мерките, което би отговорило на нарасналите обществени очаквания в това направление.

• **Приоритетна ос 3 - „Натура 2000 и биоразнообразие“**

Верифицираните разходи са едва 9 059 114 лв. (4,6 % от бюджета), а сертифицираните са още по-малко – 7 666 384 лв. (3,9% от бюджета).

Препоръки:

1. По ОП „Околна среда“ да се засили темпът на работа, особено по големите проекти.
2. Да се решат в бърз порядък неизчистените с години проблеми с Приоритетна ос 3 - „Натура 2000 и биоразнообразие“. Да се намерят средства и да се излезе от зависимостта на ОПОС от външни частни интереси, включително по съдебен път. Да се включат успоредно с държавните органи и НПО представители на местната власт, на

регионалния и местен бизнеси на собствениците на земи при определяне критериите за функциониране на Natura 2000.

3. Да се засили работата по подхода ЛИДЕР на ВОМР и сътрудничеството с местните инициативни групи (МИГ). Да се проведат повече обучителни семинари на персонала, зает с изпълнението на програмата. Да се осигурят условия за максимално усвояване на средства по ОПОС в многофондовото финансиране на стратегиите за местно развитие в селските райони на България.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ (ОПРР)

По темпове на усвояване Оперативна програма „Региони в растеж“ е една от добре изпълняваните европейски оперативни програми. Резултатите от добрата работа по програмата са видими.

Независимо от добрите показатели, по някои от направленията се наблюдават и недостатъци, които ще бъдат обект на по-следващото внимание.

Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“

По тази Ос е на лице изоставане в частта, засягаща изграждането на специфична образователна инфраструктура. Представителите от маргинализираните групи, включително роми, ползващи модернизирани по ОПРР образователна инфраструктура са само 2 786 лица – 26,3% от крайната цел по програмата. Изпълнението на тази Ос е в противоречие с изпълнението на задачите по същото направление в Ос 3, където обученията на представителите от същите групи са изпълнени почти на 100% при съществуващите материални условия.

От запланиваната по Ос 1 обща дължина за построяването на нови или подобрени линии на общественя транспорт – 439 км, по ОПРР са изпълнени едва 1,4 км или 0,4%.

От запланиваното за построяване или обновяване на 94 911 кв.м. на обществени или търговски сгради в градските райони, работата още не е започнала. Същото е положението и с населението, ползващо подобрени социални услуги по ОПРР.

Препоръки:

1. Да се изгради с ускорени темпове планираната модерна образователна инфраструктура за маргинализираните групи от българското население, вкл. роми.
2. Да се вземат спешни мерки за построяване и подобряване на предвидените линии на общественя транспорт в страната
3. Да се започне с построяването и обновяването на обществените и търговски сгради в градските райони

Приоритетна ос 5 „Регионална социална инфраструктура“

По Ос 5 работата в подкрепа на обектите от социалната инфраструктура в процес на деинституционализация е силно изостанала. Това беше установено от членовете на КЕВКЕФ при посещението им на такъв обект в гр. Кюстендил. Броят на лицата в дома за постоянно настаняване на младежи в неравносложно положение беше

двойно по-голям от проектирания. Общо за страната изпълнението е 10,3%. До 31.12.2019 г. са подкрепени 22 обекта от общо 214.

В Ос 5 има изоставане в частта, касаеща общата дължина на реконструирани или модернизирани пътища. От предвидените 665 км са отчетени 49,15 км – 7,4% от крайната цел по програмата.

Препоръки:

1. Да се обърне сериозно внимание на обектите в процес на деинституционализация.
2. Да се изпълнят задачите по реконструкцията и модернизацията на пътища.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ИНОВАЦИИ И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ“ (ОПИК“)

Изпълнението на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ се движи с добър темп. Както и през миналите години изпълнението на планираните задачи върви с гладко. Резултатите от добрата работа по ОПИК се чувстват най-вече на ниво малки и средни предприятия, които постигат добри резултати в повишаване на конкурентоспособността си.

ОПИК е оперативната програма с висок принос в подхода ЛИДЕР на ВОМР в частта му за многофондово финансиране на стратегиите за местно развитие.

Препоръки:

1. В рамките на Приоритетна Ос 4 „Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ“ да се довършат дейностите по изграждането на междусистемната газова връзка България-Гърция и се обяви процедура чрез директно предоставяне техническа помощ за старта на строителството на междусистемната газова връзка България – Сърбия“

2. Необходимо е да се обърне особено внимание върху взаимодействието на ОПИК с ПРСР в частта ѝ по подхода ЛИДЕР, респ. ВОМР. Успоредно с изпълнението на проектите, специалистите от ОПИК да подпомагат с иновации местния административен капацитет за работа с еврофондовете в селските райони.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ (ОПРЧР)

ОПРЧР е пример за успешно надграждане на опита, натрупан през изминалите 13 години членство на България в ЕС. Оперативната програма е една от най-търсените в общественно-икономическия живот на страната. Чрез тази програма се намали в значителна степен бедността и се създадоха условия за увеличаване на заетостта.

За съжаление, препоръките по Годишния доклад за напредъка на ОПРЧР за 2018 г. не бяха взети под внимание. И в този доклад се отчита само положителната работа в посока деинституционализация на децата и младежите без родителска грижа. Тя е в съответствие с европейските виждания за приобщаването и социализирането на деца без родителски грижи. Но няма нищо в посока изграждането на институционална инфраструктура за същите субекти.

По две от направленията в частта на ОПРЧР за „Социалноикономическа интеграция на уязвими групи - интегрирани мерки за подобряване достъпа до

образование – компонент 1“, изпълнението е едва 2,9%. От предвидените близо 34,0 мил. лв. са усвоени едва 1,4 мил. лв.

За съжаление прекомерното фокусиране в ликвидирането на всякакъв тип т.н. “детски домове“ измести изцяло обратния проблем, свързан с деца с тежки увреждания, отглеждани от родителите си. Родителите на такива деца са лишени от правата, които получават родители в тяхното положение в големите градове.

Практически никъде в малките общини няма дневни центрове за деца с тежки увреждания. Всеизвестно е, че скоростно осъществената операция по деинституциализация върна голям част от децата обратно у дома. А приемните семейства за такива деца са малко над 200.

България и през 2019 г. продължава да е единствената страна на Балканите, където няма нито един център за деца и младежи със синдрома на Даун.

На практика се получава така, че родителите на деца с тежки увреждания, вместо да внасят средства в социалните и здравни фондове чрез трудовата си заетост, в десетките общини без дневни центрове те черпят не малко пари от тях. Мобилните центрове, неквалифицираните гледачи, приемни семейства с ниска култура и без нужната подготовка, а също почасовите грижи не са решение на личния и професионален проблем на родителите с професии, нито на децата им с увреждания.

По тази причина е нужно да се пренасочи дейността по ОПРЧР и в посока, обратна на деинституциализацията. Все още има време чрез ОПРЧР да се създадат още медико-социални центрове в допълнение на съществуващите (т.нар. Майчини домове).

Така родителите на деца с тежки увреждания от отдалечените селища, без дневни центрове, ще могат да излязат от социалната изолация, в която съдбата ги е пратила заедно с децата им и ще могат да се включат на пазара на труда.

Известно е, че децата с увреждания нямат толкова нужда от контакт с възрастни социални и здравни работници и необразовани гледачки. От най-малка възраст те имат нужда от ежедневна и ефективна рехабилитация, от връзка с деца като тях, с които да общуват, да си играят и да се развиват интелектуално според възможностите си.

В Годишния доклад е отбелязано, че по две от направленията а именно „Нова дългосрочна грижа за възрастните и хората с увреждания“ и „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания“ – Компонент 2 са използвани едва 465 750 лв. от общо 35,5 млн. лв., което е едва 1,3%.

ОПРЧР е много важен донор на средства към ПРСР в частта ѝ на подхода ЛИДЕР респ. ВОМР. Чрез програмата се създават добри условия европейски средства да стигнат до най-изостаналите кътчета на България. Поради сериозните демографски промени, ВОМР стават естествени центрове за обучение и социализиране на маргинални групи, вкл. ромското население.

Препоръки:

1. Да се създаде в ОПРЧР огледална програма на програмата за деинституциализация, която да покрива нуждите на деца и младежи с тежки увреждания и техните родители, живеещи в отдалечени селища с невъзможен ежедневен достъп до дневни центрове.

2. Да се институциализират подходящи медико-социални центрове за подготрайно обгрижване на деца с увреждания. Тези центрове да осигуряват гъвкава помощ на родителите, които искат да се включат отново в обществения живот и да излязат на пазара на труда.

3. Да се обърне особено внимание върху програмите за социалноикономическа интеграция на уязвими групи - интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование – компонент 1.

4. Да се потърсят причините за практическото блокиране на направленията „Нова дългосрочна грижа за възрастните и хората с увреждания“ и „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания“ – Компонент 2.

5. Да се наблегне в работата ОП с многофондовите стратегии за местно развитие на ВОМР. Чрез заетите и обучени специалисти в офисите на ВОМР, ОПРЧР ще намира постоянна административна поддръжка за изпълнение на собствените си цели.

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ“ 2014-2020 Г. (ОПНОИР)

Създадената добра организационна структура от средата на 2017 г. и добрият подбор на специалисти в УО на ОПНОИР позволи програмата да се разгърне изцяло през изминалата 2019г..

Годишният доклад, касаещ ОПНОИР, отбелязва навременна промяна в стратегията ѝ. Става дума за взетото решение на Комитета за наблюдение на ОПНОИР на XI-тото заседание от 29.05.2019 г. С изменението се прехвърля резервът за изпълнение (14 млн. евро) от Приоритетна Ос 1 към Приоритетна Ос 2, включва се на нова допустима дейност, целяща въвеждане на дигитални образователни технологии във висшето образование.

Това, одобрено от Брюксел изменение, създава по-концентрирана подкрепа за фокусиране на дейностите в научните организации. Самото искане за изменение е потвърждение на постигната зрялост от Управляващия орган на ОПНОИР и разбиране как европейските средства могат да променят работата на изследователската и обучителна дейност и да я издигнат на ново качествено ниво.

През отчетния период ОПНОИР се наложи като важен фактор в повишаване квалификацията на училищните преподаватели, а също стана неразривна част от образователната система у нас.

ОПНОИР играе важна роля в предучилищното приобщаване на деца от маргинализирани групи на населението, а също в обучението на възрастни граждани от тези групи.

Препоръки:

1. Добрата работа на ОПНОИР в Годишния доклад би трябвало да се онагледи чрез таблици, в които да е подредено изпълнението на програмата по отделните приоритети и направления.

2. Да продължи доброто взаимодействие на ОПНОИР с ПРСР в частта ѝ, касаеща подхода ЛИДЕР.

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020 Г. (ПРСР)

В предоставения Годишен доклад за напредъка на ПРСР е изведена на преден план Шестата нотификация пред ЕК за изменение на програмата. С нея се извършват важни корекции в хода на изпълнението ѝ:

1. Пренасочване на средства от резерва и от нестартирани мерки към онези приоритети, които със сигурност ще подпомогнат пряко и ефективно земеделските производители
2. Премахване на някои решения от времето на служебното правителство, касаещи Биологичното земеделие

3. Включване на мярка 5 „Възстановяване на селскостопански производствен потенциал, претърпял щети в резултат на природни бедствия, и въвеждане на подходящи превантивни мерки“

За разлика от предишния Годишен доклад за 2018 г., в предоставения на КЕВКЕФ документ за периода 01.01.2019 - 31.12.2019 г. е направен точен разрез за напредъка на програмата. В проекта за Годишен доклад я няма разпокъсаността и противоречивостта на информацията от миналата година.

В „Годишния доклад“ по разбираеми съображения не е отделено подобаващо място за подхода „ЛИДЕР“ на ВОМР. А този подход се очаква да се наложи като основен за функциониране на цялата ПРСР през следващия програмен период 2021-2027 г. Подход, който да се доближи максимално до пазара и до инициативността на крайния бенефициент.

През програмния период 2014 – 2020 г. по инициатива на един от вицепремиерите в МС подходът ЛИДЕР на ВОМР започна да се прилага от Програмата за развитие на селските райони в партньорство с още 4 оперативни програми - „Иновации и конкурентоспособност“, „Развитие на човешките ресурси“, „Околна среда“ и „Наука и образование за интелигентен растеж“.

За голямо съжаление негативното отношение на предишния министър на МЗХГ към подхода „ЛИДЕР“ се отрази зле върху работата на екипа на УО на ПРСР и на ВОМР по места. В резултат, в края на отчетния период на доклада - 31.12.2019 г., процентът на договорените проекти на крайни бенефициенти с ПРСР се оказа едноцифрено число. А в същото време с някои от 4-те партньорски ОП, договорената сума доближи до 50% от всички заложи средства.

Кризата около корона вируса задълбочи проблемите в подхода „ЛИДЕР“ на ВОМР. Излизането от положението може и трябва да стане чрез диалог с Брюксел за удължаване срока на крайните бенефициенти за кандидатстване с проекти след крайната дата - 31.12.2020 г.

Ходът на изпълнението на цялата ПРСР през отчетния период е отразен в табл. 9.2. - „Напредък по отделните приоритетни оси/мерки“. В тази таблица липсва информация за предоставените от ЕС средства, респ. националното съфинансиране по отделните мерки. Така не може да се изгради впечатление за реалния ход на изпълнение на ПРСР.

На първия ред в същата таблица е изведена Мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“, която не е стартирана. По идея на бившия министър на МЗХГ отварянето на тази мярка беше отлагано във времето. Така, нейното по-нататъшно присъствие в ПРСР е напълно обезсмислено с оглед липсата на време до края на програмния период.

Трябва да се подчертае, че неразбирането значението на Мярка 2 е една от съществените причини за неравномерното изпълнение на ПРСР като цяло след 2017 г. В резултат на недостатъчното обучение по М.2 и намесите в управлението на ПРСР в края на 2018 г. България се оказа предпоследна в разплащанията с ЕК сред 28-те страни членки на Съюза.

Сега, от данните в доклада за 2019 г. става ясно, че това положение е поправено.

След предприетите кадрови промени в МЗХГ в средата на отчетния период е на лице положителна промяна в изпълнението на ПРСР. Към 31.12.2019 г. постигнатите резултати са повече от добри. На лице са всички предпоставки за успешно приключване на ПРСР.

МЗХГ подготви и представи за разглеждане в НС нужните закони, които да регулират отговорностите на субектите в хранителната верига, а също взаимоотношенията, свързани със собствеността и ползването на земеделските земи.

ПРЕПОРЪКИ ПО НЯКОИ ОТ ПРИОРИТЕТИТЕ НА ПРСР 2014-2020

ПРИОРИТЕТИ

Приоритет 2: „Повишаване на жизнеспособността на земеделските стопанства и конкурентоспособността на всички видове селскостопанска дейност във всички региони, и насърчаване на новаторските технологии в селското стопанство и устойчивото управление на горите“

Препоръка:

- УО на ПРСР не се съобрази с препоръките в Годишните доклади за 2017 и 2018 г. и не възобнови практиката от предишни години да се издава ежемесечна подробна информация за хода на изпълнението на ПРСР. Непрозрачността не е добър помощник в работата с европейските фондове. УО на ПРСР трябва да започне да публикува текуща информация, разбита по мерки, показващ напредъка на изпълнението на ПРСР.

Приоритет 6: „Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическо развитие в селските райони“

Препоръки:

- Да се внесе в НС до средата на 2020 г. закон за браншовите организации в България. Липсата на такъв закон води до липса на легитимна страна във взаимоотношенията с МЗХГ и в частност с УО на ПРСР.

ПОДХОД „ЛИДЕР“

Препоръки:

1. Да се съхранят създадените капацитети по ВОМР на подхода „ЛИДЕР“ от ПРСР, обхващащи половината от общините в селските райони.
2. Да се извърши одит на дейността на всички 64 ВОМР, работили през сегашния програмен период и се оценят възможностите за разширението им в посока на съседните общини, не обхванати до сега по подхода „ЛИДЕР“.
3. Да се разработи план за покриване на цялата територия на страната с ВОМР, каквато е практиката в някои страни на ЕС
4. Да се изготви концепция за нова организационна философия, в която да има еднозначна вертикална отговорност за целия процес на планиране, изпълнение и отчитане на еднофондовия и многофондовия механизъм на подхода „ЛИДЕР“.
5. Да се изготвят единни правила, валидни за всички партньори в подхода „ЛИДЕР“, които да са под контрола на водещия партньор в случай на многофондово подпомагане.

СОФИЯ, 02.06.2020 Г.